

POSTUP PRACÍ A KOORDINACE PROJEKTU V PRVNÍM POLOLETÍ 2006

Ing. Igor Večerka

1. Aktuální přehled o postupu prací v prvním pololetí 2006

Frekvence zasedání TNK 51 jednou za půl roku umožňuje získat určitý přehled o směrech vývoje, neboť za toto období a s přihlédnutím k předchozím řešeným problémům se vykrystalizují priority a naléhavé úkoly současnosti. Vzhledem k tomu, že projekt Přejímání evropských norem pro pozemní komunikace je řešen od roku 1994, nabízí se průběžně i toto dlouhodobé srovnání.

Především je zapotřebí konstatovat, že nápor nových evropských norem k převzetí překladem dosud nepolevil. Přes absolutní výšku vlny v roce 2004 (45 EN o rozsahu 818 stran) je už letošní zaplánované množství (22 EN o počtu 440 stran) stále velmi vysokým a nadprůměrným nárokem na kapacity řešitelů.

Druhým aspektem z dlouhodobého hlediska je fázový posun prací v jednotlivých technických komisích CEN a ISO z hlediska kulminace jejich činnosti. První velká sledovaná CEN/TC 226 Silniční zařízení, která zahájila řešení normalizačních úkolů v roce 1997, je z hlediska počtu plánovaných položek blízko naplnění stanovených cílů v první generaci EN, byť významné úkoly, např. WG 3 Svislé dopravní značení, jsou řešeny teprve v letošním roce. Kulminace prací naopak nastává v CEN/TC 227 Silniční materiály (špička 2005 – 2007), neboť i když naprostá většina norem pro zkoušení je již dokončena, schválena a zavedena, vrcholné práce s převzetím specifikací – norem výrobků včetně národních příloh, doplňkových a zbytkových norem jsou teprve v plném proudu. A konečně je nutné předpovědět rostoucí množství prací z CEN/TC 278 a ISO/TC 204, které jsou pokrývány od roku 2003 samostatnou TNK 136 Dopravní telematika, ale z pohledu mechanismu činnosti, organizace práce a finančního zajištění jsou součástí jednoho rámcového projektu MD ČR. Právě zapojení nových gestorů do WG v ISO/TC, což je nový fenomén, bylo silným impulsem ke zhodnocení finančních zdrojů na řešení projektu.

Významným počinem v subkomisi č. 1 pro projektování pozemních komunikací je dokončení rozsáhlých revizí norem pro projektování, které byly úspěšně vyřešeny v minulých letech. Na nesporný úspěch navazují práce málo populární, složité z hlediska sjednocování názorů a výsledné podoby norem, a to jsou práce terminologické. Dlouho odkládaná revize ČSN 73 6100 Názvosloví silničních (pozemních) komunikací získala po vyřešení vstupního rozborového úkolu reálné obrysy jako soubor pěti tematicky samostatných částí a byla zařazena do plánu normalizačních úkolů. I tady stejně jako u všech jiných úspěšně vyřešených normalizačních úkolů je zapotřebí s vděčností připomenout a poděkovat za práci všem spoluautorům a připomínkujícím.

Z tohoto letního přehledu vyplývá, že výrazné změny v technické normalizaci posledních patnácti let, odstartované zákonem č. 142/1991 Sb., se blíží svému naplnění v průběhu dokončení první generace evropských norem. Nicméně z řady komisí CEN bez očekávatelného odpočinku přicházejí usnesení a závěry o připravovaných revizích, další harmonizaci norem a zahájení prací na druhé generaci EN. Tato zjištění dokladují, že zjednodušený a skutečnosti velmi vzdálený pohled na možné ztenčení agendy CEN/TC, potažmo TNK, není na místě.

Tuto realitu je nutno promítnout i do náplně prací jednotlivých gestorů. Zvláště tam, kde se převzetí první generace EN prakticky naplnilo, je zapotřebí „uklidit stůl“ a dokončit navazující normalizační práce a revize dotčených ČSN. Problém nebude – jak vyplývá z krátkých zpráv namátkově vybrané např. CEN/TC 167 Stavební ložiska, kde zavedením nových EN nebyly řešeny původní ČSN a naopak se na řadu nových informací dokázalo zareagovat včas vydáním TP. Problém se naopak jeví u více než dva roky odsouvané přípravy revize ČSN 73 6242 Navrhování a provádění vozovek na mostech pozemních komunikací, kde zavedení specifikace EN 14695 Definice a charakteristiky včetně nastavení národních požadavků (v národní příloze) a zapracování poznatků či ustanovení z jiných EN a ČSN bylo očekávaným výstupem několikaleté činnosti CEN/TC 254/WG 6 a dosud nebyl proveden kvalifikovaný rozbor problematiky a reálný přehled navazujících prací. Ke konci roku 2006 by tedy bylo žádoucí učinit i ve zprávách gestorů zhodnocení práce vykonané v uplynulých letech a konkrétní výhled prací na rok 2007 a 2008.

Tento nárok má své hluboké opodstatnění i v připravené optimalizaci finančního plánu projektu. Jestliže se po dlouholeté snaze podařilo stabilizovat finanční zajištění projektu na přijatelné úrovni, pak je nutné zohlednit narůstající počet gestorů a nalézt pružný klíč k úhradě aktuálně provedených prací. Tento úkol vyplývá ze samozřejmého požadavku zadání, aby prostředky byly vynakládány maximálně účelně a zároveň, aby se zohledněním patřičných motivačních prvků byla co nejspravedlivěji každoročně ohodnocena skutečně vykonaná práce každého gestora.

V tomto úvodním přehledu je na místě představit průlom v obecné informovanosti o technické normalizaci. Z předchozí elektronické databáze umístěné na CDV, která byla určena prakticky výhradně pro činnost gestorů, byl zřízen portál www.silmos.cz, zaměřený na problematiku technické normalizace a volně dostupný pro širokou veřejnost. Náročnost stupňovitěho budování vzhledem k rozsáhlosti materiálů je logická, takže v nejbližších dnech dojde k otevření agendy TNK 136 Dopravní telematika (červen), následně TNK 51 Pozemní komunikace (září) a konečně souhrnného Systému technické normalizace (prosinec 2006). Ke všem nastíněným trendům vývoje poskytují podrobnější informace samotné zprávy gestorů a příspěvky v pololetní zprávě.

2. Základní materiály a dokumenty o činnosti TNK 51 a SILMOS – CTN za první pololetí 2006

Předkládaná pololetní zpráva o činnosti TNK 51 je souhrnným dokumentem, který jednak poskytuje podrobné informace o postupu prací v široké škále sledovaných CEN/TC a WG, jednak dokládá činnost zástupců ČR – gestorů na mezinárodním poli i při domácí organizaci národních aplikačních týmů (NAT). Vzhledem k tomu, že tyto dokumenty budou zveřejňovány na webu, aby z nich mohli čerpat i odborní pracovníci mimo vlastní komisi, bude určitě přínosem pro všechny čtenáře, pokud najdou v těchto zprávách ucelené, srozumitelné a souhrnné informace.

Nejhmataelnějším produktem, který jednotlivé TNK se svými spolupracovníky a odbornými řešiteli obhospodařuje, je samozřejmě tvorba norem, jejich revizí, resp. rozborových úkolů. Podklady přímo od zdroje poskytuje tajemnice TNK 51 Ing. Dana Bedřichová z ČNI. Množství vykonané práce je vyjádřeno v číslech schválených ČSN (od prosince 2005 - 18 položek). Anotace k jednotlivým normám, uveřejňované na webu ČNI, podstatně rozšiřují představení nových norem a umožňují základní rozhodování o jejich potřebnosti pro uživatele a případném nákupu. Nicméně plánovací režim normalizačních úkolů vyžaduje přípravu minimálně s půlročním předstihem. V dokumentu CTN 279/06 ve druhém referátu Mgr. D. Barty je uveden celkový přehled plánovaných normalizačních úkolů i na 2. pololetí 2006. Celkový souhrn 22 položek o 440 stranách jen dokumentuje, že bez efektivní spolupráce umožněné předchozí mnohaletou praxí, by součinnost mezi ČNI, CTN a odbornými zpracovateli a spoluřešiteli nemohla zvládat uvedené kvantum prací.

Páteří celé přípravy procesu přejímání evropských norem byl a stále zůstává Informační servis jako Etapa I. celého projektu. S odkazem na podrobnější pojednání dále lze v úvodu jen konstatovat, že zkrácení smluvních lhůt o měsíc se pozitivně promítlo do expedice již II. čísla IS 2/2006, které bylo členům TNK 51 rozesíláno začátkem června.

Jako zvláštní dokument o náročnosti normalizačních prací v oblasti názvosloví lze poukázat na pracovní materiál a průvodní zprávy k rozborovému úkolu RU/0801/2005 Revize ČSN 73 6100 Názvosloví silničních komunikací. Elektronicky rozesílané formuláře s jednotným označením výběru významných termínů, kompletace kapitol a samostatných částí normy jsou dalším posunem a usnadněním žádané a náročné práce kolegů připomínkujících, na druhé straně kladou zvýšené nároky na vlastní přípravu a činnost řešitelského týmu.

Ukázkou nebývalých nároků na řešení normalizačních úkolů je soubor norem pro nestmelené směsi a vrstvy z CEN/TC 227, který se musel vypořádat i s aktuální opravou (změnami) harmonizovaných norem na kamenivo. To, co provázelo v nestandardních krocích řešení normalizačních úkolů, je velice vážným mementem nad dodržováním zásad technické práce, nad prvořadým uplatňováním zájmů státu, který je výhradním garantem a zadavatelem českých technických norem, i nad řadou dalších nesrovnalostí. Proto i polemická Analýza potřebnosti národních příloh k evropským normám na pozemní komunikace (dokument CTN 255/06) je odrazem aktuálních diskuzí, které se vedou na povrchu a pod povrchem, a které dokumentují souhrnné povědomí o strategickém významu normalizace.

3. Přehled činností v rámci jednotlivých etap projektu

E I Informační a překladatelský servis o evropských normách pro pozemní komunikace

Podrobnou zprávu o činnosti IS předkládá Mgr. David Bárta. V tomto úvodním pohledu považuji za významné zdůraznit trvajícím opodstatnění činnosti IS, a to je práce s dokumenty, návrhy norem a jejich překlady. O neustálém přísunu dokumentů hovoří tato výběrová čísla:

- V 1. čtvrtletí 2006 bylo jen z dokumentů CEN/TC evidováno 51 dokumentů v rozsahu 501 stran.
- Ve 2. čtvrtletí 2006 to bylo 36 dokumentů v rozsahu 298 stran s přetrvávajícím problémem průběžného dodávání dokumentů z ISO/TC 204.
- V 1. čtvrtletí 2006 vylo vyříděno 15 návrhů norem v rozsahu 285 stran.
- Ve 2. čtvrtletí 2006 to bylo 14 návrhů norem v rozsahu 528 stran.
- V Informačním servisu 1/2006 byly uvedeny první české překlady norem - 4 ČSN a ISO DIS o rozsahu 89 stran
- V Informačním servisu 2/2006 to bylo 6 překladů norem o rozsahu 116 stran.

Kromě vlastních norem hrají klíčovou úlohu dokumenty ze zasedání CEN/TC, WG, neboť v jejich usneseních, diskusích a závěrech jsou uvedena rozhodnutí o vydávání samotných norem.

Čím menší je domácí výzkumná a vývojová základna, tím významnější roli hrají včasné a objektivní informace o technických novinkách v oboru, uveřejňované v zahraničním tisku. Tuto specifickou úlohu vždy Informační servis naplňoval a s ohledem na rozšíření potenciální cílové skupiny uživatelů přes internetový portál lze očekávat i větší užitek a působení těchto materiálů.

E II Metodické vedení projektu

Činnost spojená s vedením projektu i TNK 51 vyžaduje řadu aktivit v dalších pracovních orgánech. V průběhu 1. pololetí to bylo mimo jiné 14. zasedání Technického normalizačního výboru dne 29. 5. 2006. Kromě změny představitelů TNV po předchozích volbách v rámci členské základny všech TNK patří mezi nejzajímavější informace jednání o možné celoevropské normalizační organizaci. Usnesení Technického výboru BT o vydávání výhradně konsolidovaného znění norem, tj. kompletního vydání celé normy jen s vyznačením zapracovaných změn, může mít vážné dopady i na vlastní nákup norem.

Zasedání předsedů normalizačních komisí ve stavebnictví (8. porada dne 10. 5. 2006) odstartovalo nejen další práce na Strategickém programu přejímání evropských norem ve stavebnictví (SPENS) s řadou rozborových a normalizačních úkolů, ale přineslo i další bohatý program. V souvislosti s vydáním nového stavebního zákona a klauzule o volné dostupnosti norem citovaných v zákonech a vyhláškách se intenzivně řeší dopady tohoto ustanovení s ohledem na copyright norem, chráněný CEN i zákonem 22/1997 Sb.

Rovněž programově zajímavý byl seminář „Nové trendy v distribuci norem“, pořádaný dne 24. 5. 2006 ve spolupráci ČNI a ČSSTN a doplněný odpolední valnou hromadou České společnosti pro technickou normalizaci. Zajímavým momentem bylo osamostatnění střediska technické normalizace holdingu Škoda Plzeň, které v nových podmínkách jako společnost s ručením omezeným poskytuje své služby na smluvním základě.

Tato uvedená jednání jsou pochopitelně doplňována řadou průběžně řešených pracovních úkolů s pracovníky ČNI a MD ČR. Každá norma je charakterizována nejen počtem vydaných stran, ale především připomínkových jednání, která zvláště u nových evropských norem znamenají poslední odbornou konfrontaci s domácími zkušenostmi před vydáním a zavedením normy. Již vzpomenuté komplikované řešení norem pro nestmelené směsi naprosto neúměrně zvýšilo pracovní zátěž i počet pracovních i připomínkových jednání.

A konečně je vlastní řízení projektu zajišťováno korespondenčními dokumenty TNK 51, TNK 136 i CTN, které v širokém pásmu od studijních materiálů, plánovacích podkladů, záznamů z jednání komisí či odborných týmů až po průvodní dokumenty k termínovanému připomínkování v rámci CEN i ČNI, jsou prakticky každodenní činností zajišťovanou v rámci řešení projektu.

S mírnou nadsázkou lze poznamenat, že zatím nebyla k připomínkování rozeslána dlouho očekávaná norma na perpetuum mobile. Žádný stroj tedy zatím nefunguje sám o sobě a bez dodání energie, proto i zdánlivě neviditelné, byť mnohdy opakované a rutinní činnosti doprovázející veškeré

potřebné kroky ke zpracování a vydání nových norem, jsou pro zdárný chod celého projektu stále nezbytné.

E III Činnost gestorů

Jádrem pololetní i výroční zprávy o řešení projektu jsou dílčí zprávy jednotlivých gestorů, které by bylo zbytečné komentovat vzhledem ke škále a rozsahu jejich práce. Nicméně i tato činnost musí být zajišťována v servisním režimu od sjednávání smluv až po průběžné vedení cestovní agendy. Přehledná informace je uvedena v příspěvku Ing. Věry Vrtěnové; činnost gestorů i zajištění zahraničních cest na zasedání CEN/TC a WG probíhá bez problémů.

Jako novinku je zapotřebí vyzdvihnout zadání podkladového materiálu pro příští 36. zasedání TNK 51 a výroční zasedání TNK 136: „Optimalizace finančního plánu projektu a příspěvků gestorů TNK 51 a TNK 136“.

E IV Spolupráce na převodu EN a ISO stanovených TC do soustavy ČSN

Konečným výsledkem veškeré agendy v rámci technické normalizace, tedy i TNK a CTN, jsou hotové, schválené a vydané normy. Kromě již připomenutého přehledu v příspěvku Ing. Dany Bedřichové je doplňujícím textem o činnosti CTN druhý příspěvek Mgr. Davida Bárty.

I zde se nabízí nad řadou titulů, čísel, stránek uvést alespoň jednu hodnotící myšlenku. S výjimkou prodlouženého řešení norem pro nestmelené směsi je veškerá činnost celé TNK 51 a TNK 136, všech zpracovatelů a spoluřešitelů soustředěna na s tím souvisící co nejrychlejší a nejkvalitnější přejímání „povinných“ evropských norem a revize norem národních. To, že tento proces funguje s viditelnými výsledky, je jistě zásluhou dlouholeté práce mnoha desítek lidí. Ale je to výsledek, který není samozřejmý a který nám řada jiných států může závidět. Za zmínku stojí opakovaná konstatování z mezinárodního normalizačního fóra jak CEN, tak ISO, že Česká republika je jedinou postkomunistickou zemí, která se aktivně zapojila do řešení dopravní telematiky. Tato skutečnost je nejen zásluhou mimořádné osobnosti prof. Ing. Pavla Příbyla, CSc. a týmu, který se mu podařilo v rámci TNK 136 vybudovat, ale v první řadě je umožněna systematickou podporou projektu z úrovně MD ČR.

Po předchozích letech společného financování ze dvou odborů MD ČR převzal v roce 2004 smluvní zajištění projektu odbor strategie. Jmenovitě díky Ing. Karlu Urbanovi se dostalo agendě technické normalizace nezpochybňovaného postavení a zhodnocení jako nezbytné, průběžné a vysoce kvalifikované činnosti, vyplývající z mezinárodních závazků České republiky. Dlouho probíhající finanční stabilita projektu je výsledkem každoročně odevzdávané práce a zásluhou všech zúčastněných spolupracovníků a řešitelů. I proto je nutné odpovědět na tuto podporu a ocenění trvalým zlepšováním naší společné práce.

4. Strategický dopad technické normalizace

Příklad dopravní telematiky (TNK 136) jako oboru rozvíjejícího se s mimořádnou inovativní akcelerací dokazuje strategický význam technické normalizace. Řada postupů zaostává nebo není řešena na poli evropském a převádí se logicky v globálním světě na pole normalizace mezinárodní (světové). Telematika považovaná ještě před pár lety za podivný futurologický obor se stala v loňském roce předmětem nejsledovanějšího tendru státu v působnosti Ministerstva dopravy ČR – ve výběrovém řízení na dodavatele systému elektronického mýtného na dálniční síti ČR.

Strategická úloha normalizace však začíná být velmi razantně chápána i těmi, kteří mají být partnery státu. Jedná se o konečné parametry výrobků, které stát pro své stavby požaduje, pro kvalitu, která jimi má být zajištěna. A protože každá kvalita něco stojí, právě dosažení respektive výše nastavených parametrů je cenově vyčíslitelným argumentem, za který stojí za to bojovat. I k nám dorazilo to, co je obvyklé ve vyspělých zemích, že o parametry norem se začal vést boj mezi podnikatelskými a lobbyistickými uskupeními. Projevilo se to bohužel s mírou nevyspělosti nám dosud vlastní, způsobem leckdy porušujícím základní zákonem deklarované zásady a obecně používaná pravidla. Jestliže dosažený výsledek vede prokazatelně ke SNIŽOVÁNÍ PARAMETRŮ, pak je tento fakt signálem něčeho narušeného a nezdravého. Při neustále rostoucí intenzitě dopravy, nedobudované infrastruktury, kolabujících okruzích měst i páteřní dálnice D1, si nelze vážně představit argumentaci, která by obhájila snížení kvalitativních parametrů na materiály, výrobky a konstrukční vrstvy vozovky. Jestliže v uplynulém pololetí se tento stav promítnul

do procesu přejímání a schvalování norem, pak se právě nad prací normalizační komise zvedá nová odpovědnost.

Je třeba od základu zdůraznit, že garantem českých technických norem je STÁT, že Český normalizační institut je zákonem pověřenou organizací k vydávání norem, které respektují a hájí zájmy tohoto STÁTU, že technická normalizační komise je poradním orgánem ČNI pro odbornou pomoc v těchto úkolech. Ministerstvo dopravy je orgánem STÁTNÍ správy a z toho titulu financuje práci normalizační komise. Proto zástupci STÁTU, který komisi zřídil a který financuje její práci, právem vyžadují po všech členech komise bez ohledu na zastupování mateřské organizace, aby konkrétním, veřejně doložitelným způsobem připravovali a zastávali technická řešení, která vyhoví STÁTU, nikoliv účelovým seskupením. Možná tento nový imperativ bude tím největším úkolem pro zdárné pokračování činnosti TNK 51 v dalším období.